	<p>CSALÁDJOG IV. CSALÁDI JOGÁLLÁS</p> <p>2. OLVASÓLECKE időigénye: 45 perc</p>	<p>Dr. Hegedűs Andrea PhD, LL.M, egyetemi docens</p> <p>Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Civilisztikai Tudományok Intézete</p>
---	---	--

IV. RÉSZ - A ROKONSÁG

X. CÍM A LESZÁRMAZÁSON ALAPULÓ ROKONI KAPCSOLAT

II. AZ APAI JOGÁLLÁS KELETKEZÉSE

- Az apai jogállás betöltése valamely apasági vélelmen alapulhat, vagyis csak az a férfi lehet jogilag is apa, akire valamelyik apasági vélelem vonatkozik. Önmagában az a tény, hogy valakitől biológiailag (genetikailag) gyermek származik, – apasági vélelem hiányában – vele kapcsolatban sem jogot, sem kötelezettséget nem keletkeztet.
- Egységes vélelmi rendszer érvényesül, vagyis a vélelmek csupán keletkezésükben térnek el, joghatásukban azonosak.
- Valamennyi apasági vélelem közös szabálya, hogy a gyermek számára nem csak az apával, hanem az apai család egészével létesítenek rokoni kapcsolatot.
- Nem tehető különbség a gyermekek között tekintetben, hogy az apai jogállás be van-e töltve, illetve, hogy betöltése melyik vélelmen alapszik.
- De jure a szülőt megillető jogok tekintetében sem tehető különbség ezen az alapon.

Vélelem

Sajátos jogtechnikai eszköz, melyet a jogalkotó a bizonyítás megkönnyítése érdekében alkot.

A vélelem alapján egy valószínű tényállást valósnak tekintünk, hogy a valós tényállás jogkövetkezményeit alkalmazhassuk rá.

2 fajtája van:

- megdönthető és
- megdönthetetlen.

Az apasági vélelmeknél mindkettőre találunk példát.

Az apasági vélelmek alapulhatnak:

- A. az anya házasságán,
- B. emberi reprodukcióra alkalmas eljárásban (1974-1998 között mesterséges megtermékenyítésen) való részvételen alapuló vélelem az élettárs férfi számára,
- C. apai elismerő nyilatkozaton,
(teljes hatályú apai elismerő nyilatkozaton + az anya utólagos házasságkötésén)
- D. bírósági határozaton.
- E. (az Élettársi Nyilatkozatok Nyilvántartása által igazolt élettársi kapcsolaton; hatályos: 2010.01.01 és 2010.12.31. között. Szabályai átkerültek a Ptk. hatálybalépéséről rendelkező átmeneti törvénybe.¹)

Ismertetését ld. a Nyilvántartott Élettársi kapcsolatok részletezésénél.)

A **Családjog Könyv** az apai jogállást keletkeztető tények körébe az A-D eseteket sorolja. A vélelmek sorrendje egyben **törvényi sorrend**, vagyis mindaddig, amíg az apai státusz a sorrendben előbb szabályozott vélelem alapján betöltött, a sorrendben következő vélelem alkalmazására nem kerülhet sor. **Kivéve** a reprodukciós eljárás alapuló vélelmet, mely szerint az élettárs férfi apa lesz akkor is, ha a korábbi házasság megszűnésétől a gyermek születéséig a 300 nap nem telt el.

Megszűnt az utólagos házassággal történő elismerés külön nevesítése.

Az emberi reprodukciós eljárásnál kiemeli a törvény az élettársi kapcsolatot. Házastársak esetén lévő ilyen eljárásban való részvétel az alapvélelem kategóriájába tartozik.

A következőkben az apaság vélelmének első három, bíróság eljárásán kívüli eseteit részletezzük. Az apaság bírói megállapítását és az apaság vélelmének megdöntését külön olvasólecke tartalmazza.

¹ 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptk.é.) 30.§

A) AZ APASÁG ALAPVÉLELME HÁZASSÁGBAN ÉLŐ NŐK ESETÉBEN

1) Házassági köteléken alapuló vélelem (4:99.§)

- A gyermek apjának – ha e törvény eltérően nem rendelkezik² – azt a férfit kell tekinteni, akivel az anya a gyermek fogamzási idejének kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak legalább egy része alatt házassági kötelékben állt. Az együttélés nem feltétel!

A vélelmet az anya és valamely férfi (a későbbi vélelmezett apa) bármilyen rövid ideig tartó **házasságának puszta ténye** megalapozza, mely a születés és az attól visszafelé számított 300 nap között fennállt.

Vélelmezett fogamzási idő

Ptk. II. Könyv

A születéstől visszafelé számított 300. nap.

Ptk. IV. Könyv

A születéstől visszafelé számított 182-300 nap között.

- A **vélelmezett fogamzási idő** kapcsán bizonyítani lehet, hogy a gyermek fogamzása a vélelmezett fogamzási idő előtt vagy után történt.³

2) A második férj apaságának vélelme

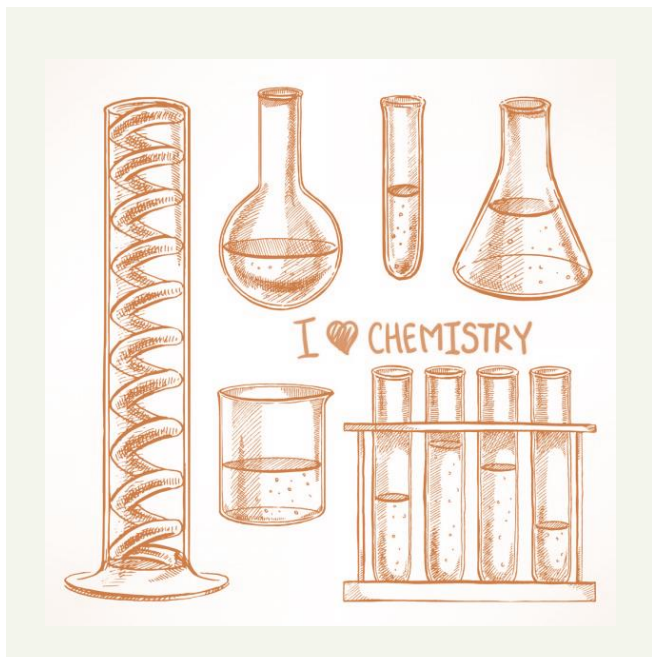
- **Ha a nő házasságának megszűnése után újból házasságot kötött**, az újabb házasságának fennállása alatt született gyermeke apjának akkor is az **újabb férjet** kell tekinteni, ha a korábbi házasság megszűnése és a gyermek születése közt háromszáz nap nem telt el.
- **Ha a második férj apaságának vélelme megdől**, az **előző férj** apaságának vélelme automatikusan lép a helyébe (**mögöttes apaság**).

² Ld. reprodukciós eljárásnál.

³ A PK. 97. sz. szerint, az anya férjének a gyermek fogamzási idejét megelőző időponttal történt holtak nyilvánítása esetében a gyermeket házasságon kívül születettnek kell tekinteni.

B) REPRODUKCIÓS ELJÁRÁSON ALAPULÓ VÉLELEM (AZ ÉLETTÁRS FÉRFIRE) (4:100.§)

- Ha az apaság az anya házassági kötelékén alapuló vélelem alapján nem állapítható meg, a gyermek apjának kell tekinteni
 - azt az élettárs férfit,
 - aki az anyával, **élettársi kapcsolatuk fennállása alatt**
 - **reprodukción eljárásban vett részt és**
 - a gyermek **származása a reprodukcion eljárás következménye.**

Az élettársak csak akkor vehetnek részt ilyen eljárásban, ha **egyikük sem áll egyidejűleg házassági kötelékben.**

Házastársak, illetve különemű élettársak vehetnek részt ilyen eljárásban, amennyiben bármelyik félnél fennálló egészségi ok (meddőség) következtében a kapcsolatból természetes úton nagy valószínűséggel egészséges gyermek nem származhat.⁴

A **vélelem** ezen az alapon **csak az élettárs férfire** keletkezik, a férjre reprodukcion eljárásban is az alapvélelem vonatkozik.

Az élettársi kapcsolat fennállásáról **közokiratban** kell nyilatkozniuk. Megjegyezzük, hogy az **ÉNYNY**-ről kapott tanúsítvány **nem közokirat.**

Az érintettek eljárásban való részvétel iránti kérelmét **teljes bizonyító erejű magánokiratba** kell foglalni.

- Az anyának az eredményes reprodukcion eljárás lefolytatását követően a gyermek születésig terjedő időszakban **más férfival létrejött házassága a férj vonatkozásában apasági vélelmet nem keletkeztet.**
- Az anya élettársát kell a gyermek apjának tekinteni akkor is, ha az anya **korábbi házasságának megszűnésétől** a reprodukcion eljárásból származó gyermek megszületéséig a **vélelmezett fogamzási idő nem telt el.**

⁴ Eü.tv.167.§ (1) bekezdés.

Tilos keresni a valódi (genetikai) apát vagy anyát: a **donorral** (aki ivarsejtet vagy embriót adományozott) szemben **tilos apaság ill. anyaság bírósági megállapítása iránt pert indítani.**

A **donor sem jogosult** apasági vagy anyasági per indítására a CSJK szerint.

A nagykorúvá vált gyermek **sem kaphat** az idegen donor személyéről és az azonosításra alkalmas adatokról **felvilágosítást.**

Érdekesség, hogy 2006.07.01. napjától **egyedülálló nő** esetében is végezhető reprodukciós eljárás.

Az eljárás részletszabályait ld. **Az egészségügyről szóló** 1997. évi CLIV. tv. Emberi reprodukcióra irányuló különleges eljárások c. IX. fejezetében.

C) AZ APAI ELISMERŐ NYILATKOZATON ALAPULÓ VÉLELEM

A **CSJK összevonta** a korábban kétféle elismerésen alapuló apasági vélelmet, így a **teljes hatályú apai elismerő nyilatkozaton** alapulót és az **utólagos házassággal** történő elismerést a közöttük lévő számos hasonlóság alapján.

1) **Apai elismerő nyilatkozaton alapuló vélelem (4:101.§)**

- Ha az anya a fogamzási idő kezdetétől a gyermek születéséig eltelt idő vagy annak egy része alatt **nem állott házassági kötelékben**, és apasági vélelmet keletkeztető **reprodukciós eljárásban sem vett részt**, vagy ha az apaság **vélelme megdőlt**, a gyermek apjának kell tekinteni azt a férfit, aki a gyermeket **teljes hatályú apai elismerő nyilatkozattal** a magáénak ismerte el.

Megjegyzendő, hogy a gyakorlatban a **hatóság nem vizsgál(hat)ja az elismerő személy apaságát**, így nem kizárt a **szívességi elismerés.**

- Apai elismerő nyilatkozatot a gyermeknél legalább **tizenhat évvel idősebb férfi** tehet.
- Apai elismerő nyilatkozat a gyermek **fogamzási idejének kezdetétől** tehető. Ha az apai elismerő nyilatkozat megtételére a gyermek születése előtt kerül sor, a nyilatkozat a gyermek **megszületésekor válik teljes hatályúvá.**
- Az apai elismerő nyilatkozatot **személyesen** lehet megtenni. A **korlátozottan cselekvőképes** (16 évet betöltött) kiskorú vagy a cselekvőképességében a származás megállapításával összefüggő jognyilatkozatok tekintetében részlegesen korlátozott személy apai elismerő nyilatkozata akkor érvényes, ha ahhoz **törvényes képviselője hozzájárult.** Ha a törvényes képviselő a nyilatkozattételben tartósan akadályozott, vagy a hozzájárulást nem adja meg, azt a **gyámhatóság** hozzájárulása **pótolhatja.**

- Az apai elismerő nyilatkozat **teljes hatályához** szükséges
 - az anyának,
 - a kiskorú gyermek törvényes képviselőjének (szülő, gyám, vagy eseti gyám) és
 - ha a gyermek a tizennegyedik életévét betöltötte, a gyermeknek a **hozzájárulása.**
- Ha az apai elismerő nyilatkozat megtételekor más férfi apaságának megállapítása iránt **per van folyamatban**, az apai elismerő nyilatkozat – a hozzájáruló nyilatkozatok megléte esetén is – **akkor válik teljes hatályúvá**, ha a **per jogerős befejezésére az apaság megállapítása nélkül kerül sor.**
- Ha a teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat megtételére **nagykorú gyermek** esetében kerül sor, a gyermek **nyilatkozhat**, hogy a **vér szerinti apa családi nevét** kívánja-e a továbbiakban viselni vagy az addig viselt családi nevét viseli tovább. Nyilatkozat **hiányában a gyermek nevét az apaság vélelme nem érinti.**
(Megjegyezzük, hogy apaság bírói megállapítása esetén is ugyanez a szabály.)

2) A teljes hatályú elismerés alaki feltételei és hatálya (4:102.§)

- Az elismerést és a hozzájárulást
 - az **anyakönyvvezetőnél** (az anyakönyvi szabályok szerint),
 - **a bíróságnál** (tipikusan apasági perben a Pp. szerint),
 - **a gyámhatóságnál** (a Gyer. szabályai szerint),
 - **hivatásos konzuli tisztviselőnél**,
 - a konzuli tanúsítvány kiállítására felhatalmazott **tiszteletbeli konzulnál** kell jegyzőkönyvbe venni, vagy
 - **közjegyzői okiratba** kell foglalni.

A jegyzőkönyv vagy az okirat **aláírását követően** az apai elismerő nyilatkozat **nem vonható vissza.**

A nyilatkozatot közölni kell a **születés helye szerinti anyakönyvvezetővel.**

Az anyakönyvi bejegyzés **deklaratív** hatályú.

- A teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat **mindenkivel szemben (erga omnes) hatályos.**

Jelen oktatási segédanyag a kapcsolódó tananyagrészeket vázlatosan tekinti át, a témakörre vonatkozó további részleteket ld. a kötelező tananyagként szolgáló Könyvben.

ÖNELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

1. Min alapulhatnak az apasági vélelmek? Sorolja fel azokat a törvényi sorrendben!
2. Mit jelent a mögöttes apaság?
3. Melyik apasági vélelemnél van jelentősége a vélelmezett fogamzási időnek? Hol fontos annak csak a kezdő időpontja, és miért?
4. Jellemezze a reprodukciós eljáráson alapuló vélelmet!
5. Milyen szabályok vonatkoznak a donorra?
6. Melyek az apai elismerő nyilatkozat feltételei?
7. Elképzelhető-e szívességi elismerés?
8. Mely „fórumok” előtt tehető apai elismerő nyilatkozat?

KÖTELEZŐ TANANYAG

HEGEDŰS ANDREA: *POLGÁRI JOG. CSALÁDJOG. R.I.M.Á.K. KIADÓ, BUDAPEST, 2019. 199-203.O.*

AJÁNLOTT IRODALOM

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.
Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

